

Gutten i den stripete pyjamasen

Innhold:

Handlingen
Om filmen
Oppgaver til filmen
Hva læreplanen sier

Handlingen

Den åtte år gamle Bruno vokser opp i Berlin mens Den andre verdenskrig raser i Europa. Hans far er en høyt rangert Nazi-offiser, og en dag blir han beordret til Polen, hvor han er gitt overkommandoen i en konsentrasjonsleir. Bruno og resten av familien må flytte sammen med faren, og fra å leke i Berlins folkerike gater sammen med sine kamerater, befinner Bruno seg plutselig alene og venneløs på landsbygda.

En dag trosser Bruno foreldrenes forbud mot å utforske områdene bak huset, og han finner en skogsti som fører bort til konsentrasjonsleiren. Ingen har fortalt Bruno hva slags sted en konsentrasjonsleir er, så da han blir kjent med den åtte år gamle jødegutten Shmuel, som sitter på den andre siden av piggrådsperringene, begynner Bruno langsomt å skjønne at verden er fylt med mer urettferdighet enn det han tidligere hadde anelse om.

Samtidig som Bruno og Shmuels forhold blir mer og mer betydningsfullt for dem begge, nærmer de seg stadig raskere den dagen hvor deres naive og optimistiske tiltro til deres vennskap må møte

Om filmen

Filmene *Gutten i den stripete pyjamasen* er basert på boksuksessen med samme navn, skrevet av iren John Boyne. Boka er oversatt til norsk og utgitt av Cappelen Damm. Den foreligger også som lydbok (Lydbokforlaget). Bokas relativt korte lengde og lettfattelige språk gjør den godt egnet som felles leseprosjekt i en skoleklasse.

Gjennom den tyske åtteåringen Brunos uskyldige øyne møter vi flere av Den andre verdenskrig banaliteter, ikke minst Nazisters hengivenhet til egen ideologi, hvor de selv var et ufeilbarlig folkeslag, mens eksempelvis jødene var undermennesker. Det sistnevnte gjorde seg utslag i Hitlers forsøk på å utsette det jødiske folk.

I filmen er hovedrepresentantene for nazistenes tankegods Brunos kommandant-pappa og hans nærmeste soldater. På den andre siden møter vi Brunos mor og farmor, som uttrykker en stadig større forståelse og derpå forakt for de hendelsene og holdningene som finner sted i tyskernes konsentrasjonsleirer.

Filmene egner seg godt som tidskoloritt fra de tyske krigsårene, da klær, kjøretøyer, interiør, mye arkitektur og annet er foreseggjort fra scenografenes side.

Filmens offisielle hjemmeside: <http://www.miramax.com/movie/the-boy-in-the-striped-pajamas/>

Filmens Facebook-side: <https://www.facebook.com/TheBoyintheStripedPajamas>

Andre nyere filmer med tema knyttet til barn og krig/konflikter, med filmstudieark:

Beasts of the Southern Wild - <http://www.filmweb.no/skolekino/incoming/article1072449.ece>

Rebell (War Witch) - <http://www.filmweb.no/skolekino/incoming/article1098969.ece>

Den grønne sykkelene - <http://www.filmweb.no/skolekino/incoming/article1110886.ece>

Tusen ganger god natt: <http://www.filmweb.no/skolekino/incoming/article1135827.ece>

Boktyven - <http://www.filmweb.no/skolekino/incoming/article1145270.ece>

Egnethet: Filmens aldersgrense er satt til 11 år. Medietilsynets begrunnelse: *Alvorlig tematikk og enkelte sterke skildringer knyttet til holocaust antas å virke skremmende på barn. Filmen får derfor 11-årsgrense.*

Filmstudieark

Forfatter: Per Olav Heimstad

Klassetrinn: [8. - 9. trinn, 10. trinn, Videregående]

Fag: RLE-faget, Samfunnsfag, Norsk

Tema: Konflikt/krig og menneskerettigheter, Oppvekst/familie, Historie, Litteratur på film, Vennskap/respekt, Kulturmøter/-konflikter, Politikk og samfunn

Fakta

Originaltittel: Boy in the Striped Pyjamas

Regi: Mark Herman

Roller: David Thewlis, Vera Farmiga, Rupert Friend, Asa Butterfield, Jack Scalon

Manus: Mark Herman

Genre: Drama

Nasjonalitet: USA

Språk: Engelsk

Produksjonsselskap: Miramax Films

Lengde: 1 t. 34 min.

Distribusjon: Walt Disney Studios Motion Pictures Norway

Produksjonsår: 2008

Aldersgrense: 11 år

Filmplakat:

Oppgaver til filmen

Spørsmålene/oppgavene under kommer ikke i en bestemt orden. Disse kan ulike faglærere selv velge blant for å rette fagutbyttet dit man ønsker. Hver enkelt lærer må også vurdere (og eventuelt korrigere) vanskelighetsnivået til de ulike spørsmål/oppgaver med utgangspunkt i egen elevmasse.

Noen av spørsmålsformuleringene vil avsløre elementer fra filmens slutt. Disse kan derfor med fordel presenteres først etter at filmen er vist.

A) KARAKTERENE

- 1) Beskriv Bruno. Hva er hans sterke og hva er hans svake sider?
- 2) Når Brunos far omtaler jødene sier han at "*de folkene der er ikke folk*". Hva mener han med dette?
- 3) Tenk deg at du skulle intervjuer Ralf (Brunos far). Skriv ned fem spørsmål du kunne ha tenkt deg å stille han.
- 4) Brunos farmor, Natalie, er ikke særlig stolt over sinn sønn Ralf. Hvorfor ikke? Hvorfor gjør hun narr av Ralfs uniform?
- 5) Vi ser at Brunos mor, Elsa, i løpet av filmen endrer holdninger til sin manns arbeide. Fra å først støtte Ralfs karriere kaller hun ham til slutt for et monster. Hva er det som forårsaker denne forandringen?
- 6) Hvordan tror du Shmuel selv ville ha beskrevet livet sitt? Skriv et dikt som handler om Shmuels tanker rundt det åtteårige livet han har levd.
- 7) Tenk på Herr Liszt (læreren), hushjelpen Maria og altmuligmannen Pavel. Hva er forskjellen på disse tre sine synspunkter på det som skjer i konsentrasjonsleirene? Skriv stikkord, og diskuter i klassen.
- 8) Hva er det som gjør at Gretel (Brunos søster) får Adolf Hitler som sitt forbilde?
- 9) På hvilke måter skjønner man at Gretel er blitt forelsket i Løytnant Kurt Kotler?
- 10) Hvilken karakter i filmen synes du i størst grad kan beskrives som et godt forbilde for andre mennesker? Begrunn svaret ditt.

B) DEN ANDRE VERDENSKRIG

- 1) Snakk sammen i klassen om hva dere kan om de aller viktigste hendelsene under *Den andre verdenskrig*. Lag en beskrivelse av krigens hendelsesforløp med så få ord som mulig.
- 2) Hva var en konsentrasjonsleir? Hva var tyskernes ulike hensikter med disse leirene? Hva ble menneskene som kom dit brukt til, med mindre de ikke ble drept med en gang?
- 3) I filmen spør Bruno Shmuel om hva galt han har gjort siden han er fanget. Shmuel svarer "*jeg er jøde*". Hvorfor ble det at man var jøde grunn god nok for at man ble plassert i konsentrasjonsleir? Hvordan begrunnet nazistene at jødene var et folkeslag som var mindreverdige – og som fortjente å bli utryddet?
- 4) I filmen beskrives jødene som Tysklands fiender. Men det var ikke jødene som utgjorde tyskernes militære motstand under *Den andre verdenskrig*. Hvem var tyskernes fiender under krigen?
- 5) Hvilke land var på Tysklands parti under krigen?
- 6) I filmen ser du ulike symboler. Hvordan ser *hakekorset* og *dauidsstjerna* ut, og hva betydde disse symbolene for de som brukte dem?
- 7) I filmen ser vi at nazistene har laget en propagandafilm som fremstiller livet i konsentrasjonsleiren som en feriekoloni, hvor alle har det utmerket. Hvem tror du det var meningen at skulle se slike propagandafilmer – og hvorfor?
- 8) Hvor mange mennesker ble drept under *Den andre verdenskrig*? Bruk internett.
- 9) Norge ble okkupert av nazistene under *Den andre verdenskrig*. Mange nordmenn ble drept og flere byer ble bombet og/eller brent. Hvilket forhold har Norge til Tyskland i dag?
- 10) Hvilke kriger som pågår i verden i dag kjenner du til? Hva må til for at en krig skal betegnes som en *verdenskrig*? Hvor sannsynlig tror du det er at det bryter ut en *trede* verdenskrig i løpet av ditt liv? Begrunn svaret ditt.

C: SAMMENLIGNINGSOPPGAVER: BOKA vs. FILMEN

Oppgaver til de elever/elevgrupper som i tillegg til å ha sett filmen har lest boka.

- 1) Etter dere har sett filmen, snakk sammen. Hva likte du best ved boka? Var dette de samme tingene som de du likte best ved filmen?
- 2) I boka får Brunos familie besøk av Adolf Hitler (og hans kjæreste Eva Braun). Dette er utelatt i filmversjonen. Hvorfor tror du filmskaperne har valgt å ta bort denne sekvensen?
- 3) Hvilke andre vesentlige forskjeller på bokas og filmens handling oppdaget du? Snakk sammen om dere

synes disse ulikhetene spilte noen rolle for deres opplevelse av fortellingens budskap.

- 4) Da du leste boka dannet du deg et inntrykk/bilde av Bruno. Hvordan stemte dette med den Bruno som filmen beskriver? Snakk sammen om hvor store forskjeller dere opplevde på Bruno slik vi møter han i boka og slik han fremstår i filmen.
- 5) Slutten på boka og slutten på filmen er forskjellige fordi i filmversjonen ser vi at Brunos familiemedlemmer oppdager at han er borte før han er rukket å komme inn i konsentrasjonsleirens krematorium. Dermed bygges det opp spenning i forholdt til hvor vidt Brunos far, Ralf, skal rekke å forhindre sin sønns død. I boka forsvinner Bruno uten at familien noen gang helt forstår hva som har skjedd med han. Snakk sammen om disse to ulike avslutningene. Hvilken likte du best? Begrunn svaret ditt.

D: ORD/UTTRYKK

- 1) Når filmen begynner kan man lese følgende sitat på skjermen: "*Childhood is measured out by sounds and smells and sights, before the dark hour of reason grows.*" (John Betjeman, britisk poet) Oversett dette og snakk sammen om hva sitatet betyr.
- 2) Hva betyr følgende ord, alle brukt i filmen? *Forfremmelse, taushetsplikt, tuberkulose, krematorium.*
- 3) Hva betyr Nazi-hilsenen "*Heil Hitler*"?
- 4) Løytnant Kurt Kotler blir *avskjediget* og sendt til *fronten*. Hva innebærer dette?
- 5) Ralf, Brunos far, sier at det å være soldat ikke bare handler om valg, men også om plikt. Hva mener han med dette?

E: DIVERSE

- 1) I filmen nevnes ikke Auschwitz spesifikt, men det er denne konsentrasjonsleiren som leiren i filmen/boka forestiller. Finn informasjon om Auschwitz. Bruk internett.
- 2) Under begravelsen til Brunos farmor (Nathalie) ser vi en krans med hilsenen "*von dem Führer*". Hvorfor reagerer Elsa (Brunos mor) så sterkt på at denne kransen ligger på sin svigermors kiste?
- 3) Geografi: Finn følgende stedsnavn på et Europakart: *Berlin, Auschwitz, Sveits*.
- 4) Vi hører at Løytnant Kotlers far, som var litteraturprofessor, hadde forlatt Tyskland til fordel for Sveits. Hvorfor tror du at han stakk av fra Tyskland, og hvorfor valgte han Sveits?
- 5) I filmens start ser vi Bruno og kameratene leke krig. (De skyter på hverandre med liksomgevær, og spiller døde.) Hvorfor er det så vanlig at mennesker leker krig, som underholdning? På hvilke ulike måter lar barn, unge og voksne seg underholde av krig og vold i dag? Diskuter i klassen hva dere synes om dette.
- 6) Filmskaperne har gjort en feil da denne filmen ble lagd. Da Brunos familie reiser fra Berlin med tog, hører vi Brunos søster, Gretel, be godnattbønn til Gud. Hvorfor er dette lite sannsynlig i en familie med en streng Nazi-kommandant som familieoverhode?
- 7) Etter å ha sølt vin i Løytnant Kotlers fang, ser vi aldri Pavel mer. Hva tror du skjedde med Pavel?
- 8) Hvorfor slutter Gretel å leke med dukker?
- 9) Hvilket spill er det vi først ser Bruno spille alene, og senere spiller han det sammen med Shmuel?
- 10) Det kommer sort røyk ut fra konsentrasjonsleirens skorsteinspiper. Løytnant Kotler sier til Elsa: "*De lukter verre når de brenner, gjør de ikke?*" Hva er det hun da skjønner som hun tidligere ikke har forstått?

F: GENERELLE FILMSTUDIESPØRSMÅL

- 1) Hvor bra syntes du filmen var? Hva likte du godt og hva likte du dårlig?
- 2) Hvilke ulike følelser ga filmopplevelsen deg? Gjorde noen av scenene i filmen deg glad? Ble du noen gang trist i løpet av handlingen? Flau? Sint? Hva fikk deg til å le? Gjorde noe deg redd? Reagerte andre i klassen på samme måte som deg?
- 3) Synes du denne filmen passet bra for klassen din? Begrunn svaret ditt.
- 4) Hvorfor tror du de som har laget denne filmen hadde lyst til å fortelle akkurat denne historien?
- 5) Velg en scene fra filmen som du likte godt, og forklar hva du synes gjorde denne scenen bra.
- 6) Gjenfortell filmens handling med cirka femti ord.
- 7) Hva synes du om måten filmen slutter på? Begrunn svaret ditt.
- 8) Hvilke virkemidler har filmskaperne brukt for å få frem ulike stemninger? (Stikkord: klipp, musikk, tempo, farger, lys/skygge m.m.)
- 9) Skriv en anmeldelse av filmen. Fortell om hva du likte og hva du ikke likte. Begrunn synspunktene dine.

_____

Send gjerne respons på dette filmstudiearket til poh@pohphoto.com. Takk!

Per Olav Heimstad (f. 1973) er adjunkt og har undervist i ungdomsskolen siden 1999. Han driver også enmannsfirmaet POHphoto (pohphoto.com) hvor han bl.a. jobber som fotograf, film-/musikkannemelder, tegneserietegner, forfatter og statist/smårollekuespiller. Han bor i Åsgårdstrand sammen med kone, to sønner og mange filmteoribøker.